

به نام خدا

گامهای موفقیت در پرتو قرآن

گام هشتم: رضا

سید محمد صادق موحد

دانشکده فیزیک - دانشگاه شهید بهشتی

پژوهشکده نجوم - پژوهشگاه دانشهای بنیادی (IPM)

www.smovahed.ir

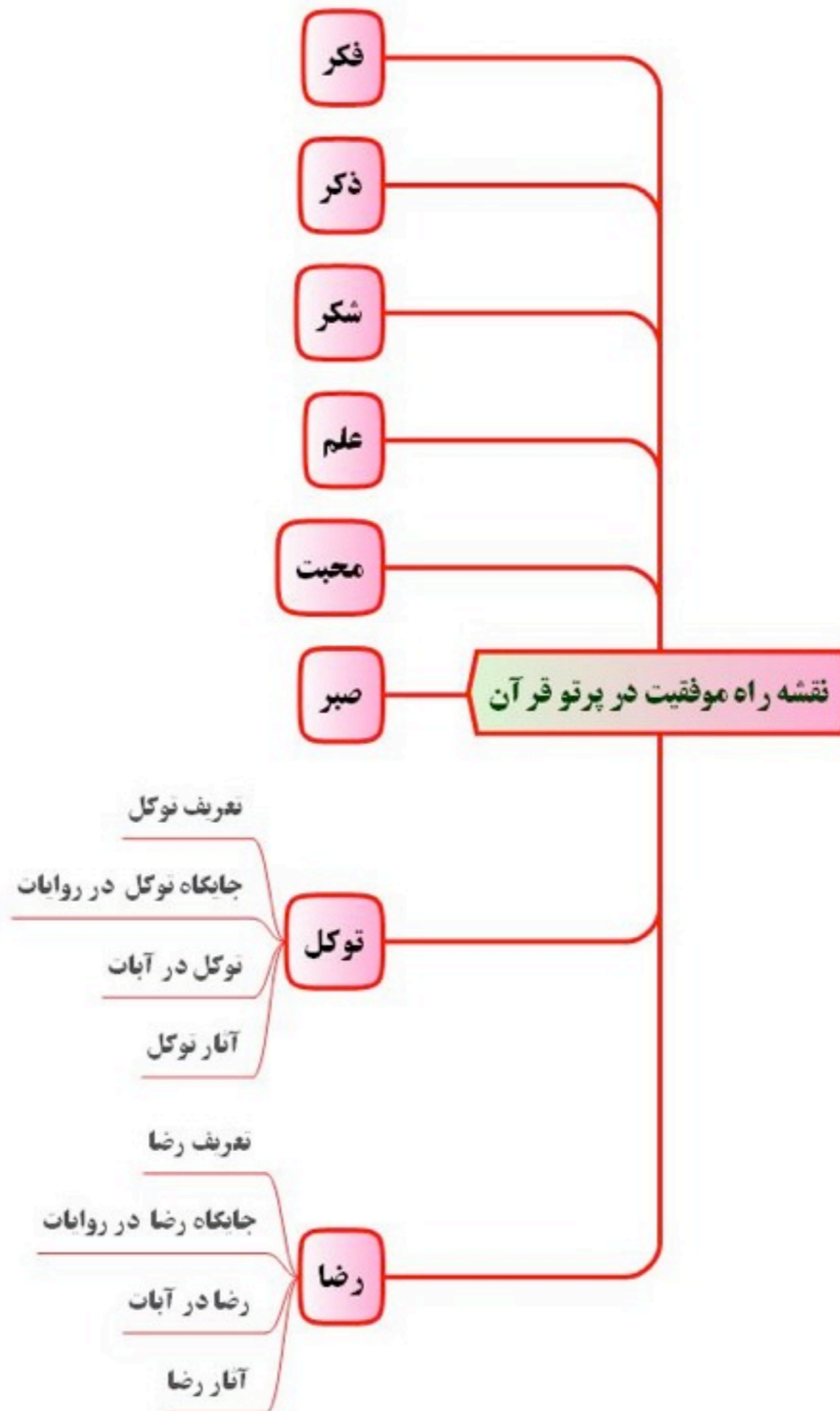
منابع

کتاب گامهای موفقیت در پرتو قرآن
اثر: دکتر محمدعلی انصاری

فهرست

- (۱) نقشه راه موفقیت در پرتو قرآن
- (۲) خلاصه مبحث قبل
- (۳) تعریف رضا
- (۴) رضا در روایات
- (۵) رضا در پرتو آیات قرآن

نقشه راه

تعریف توکل

خلاصه جلسه قبل

- لغویون چنین می گویند که راغب اصفهانی در مفردات می گوید: توکل یعنی تکیه بر غیر کردن و او را نائب خویش قرار دادن است از جهت اصطلاحی: توکل یعنی دل بستگی و اعتماد کامل به پروردگار است

چون تو رو از غیر حق برتافتی نقد اسرار توکل یافتی
این بنا را هر که می خواهد ثبات مرده باید بود او را در حیات

یکی از بهترین تعاریف از علامه مجلسی در بحار الانوار به نقل از خواجه نصیرالدین طوسی در اوصاف الاشراف آمده است:

توکل در پرتو روایات

- بحارالانوار ج ۶۶ ص ۳۷۳

سوال پیامبر از جبرئیل: توکل چیست؟

در جایی دیگر پیامبر فرمودند:

اگر کسی می خواهد بهترین بنده خدا باشد پس باید متوکل باشد و چاره ای دیگر در این راه نیست

امام رضا (ع): این که از هیچ کس جز خدا واهمه ای نداشته باشی

مبانی توکل

- (۱) نقطه آغازین توکل توحید و وحدانیت خداست
- (۲) توکل در مقابل افراط و تفریط
- (۳) توکل بهترین راه برای تمییز دادن قالب و محتوا است

جایگاه توکل در پرتو آیات

(۱) توکل ناب ترین ثمره توحید	سوره توبه
(۲) توکل روح ایمان	سوره ال عمران
(۳) توکل شکر ره یافتن	سوره ابراهیم
(۴) توکل عامل اتصال به قدرت لایزال	سوره فرقان
(۵) توکل شرط بلوغ و کفایت	سوره طلاق
(۶) توکل دستگیره پایدار	سوره لقمان

مقدمه

هشتمین گام و آخرین گام از این منظر رضا است.

سعدی می گوید:

چون عیش گدایان به جهان سلطنتی نیست
محبوب تر از ملک رضا مملکتی نیست

تعریف رضا

- لغویون گویند؛ الرضا ضدّ السخط؛ که سَخَطَ به معنای ناخرسندی است
- رضا در لغت به معنای؛ خشنودی و خرسندی ؛ است.
- اهل معنا گویند ؛ الرضا سرور القلب بالقضا؛ شادمانی دل به آنچه به عنوان قضاء الهی است

جایگاه رضا در روایات

- امام صادق در بحارالانوار ج ۶۸ ص ۱۴۹ می فرماید:
مقام رضا همانی است که صاحب آن محبوب و مکروه را
می پسندد ...

-

تحلیل حقیقت رضا

- (۱) بدون هیچ تاملی باید گفت که برترین مقام بین آدمیان و خداوند سبحان مقام رضا است
- (۲) رضایت ضد سخط و کراهت است
- (۳) وقتی که انسانها به کوی صبر پاگذارند و به زینت توکل آراسته شوند پس پذیرای فرامین الهی هستند در دایره قسمت ما نقطه پرگاریم
حکم آنچه تو اندیشی رأی آنچه تو فرمایی
- (۴) با احراز مقام رضا خرسندی فراگیری در وجود انسان دیده می شود

جایگاه رضا در پرتو آیات

(۱) رضا : بهای جان و مال

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيتًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ ﴿265﴾

سوره بقره

و مثل (صدقات) کسانی که اموال خویش را برای طلب خشنودی خدا و استواری روحشان انفاق می کنند، همچون مثل باغی است که بر فراز پشتهای قرار دارد

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَؤُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴿207﴾

سوره بقره

و از میان مردم کسی است که جان خود را برای طلب خشنودی خدا می فروشد و خدا نسبت به [این] بندگان مهربان است (207)

۲) رضا فراتر از بهشت

قُلْ أَوْنِبَكُمْ بِخَيْرٍ مِّنْ ذَلِكُمْ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿15﴾

سوره آل عمران

بگو آیا شما را به بهتر از اینها خبر دهم برای کسانی که تقوا پیشه کرده اند نزد پروردگارشان باغهایی است که از زیر [درختان] آنها نهرها روان است در آن جاودانه بمانند و همسرانی پاکیزه و [نیز] خشنودی خدا [را دارند] و خداوند به [امور] بندگان [خود] بیناست (15)

۳) رضا: امان از سقوط

أَفَمَنْ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِّنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَيُئْسَ الْمُصِيرُ ﴿162﴾

سوره آل عمران

آیا کسی که خشنودی خدا را پیروی می کند چون کسی است که به خشمی از خدا دچار گردیده و جایگاهش جهنم است و چه بد بازگشتگاهی است (162)

۴) رضا: آن سوی فضل و رحمت

يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُم بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَّهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُّقِيمٌ ﴿21﴾

سوره توبه

پروردگارشان آنان را از جانب خود به رحمت و خشنودی و باغهایی [در بهشت] که در آنها نعمتهایی پایدار دارند مژده می دهد (21)

۵) رضا: مقام اکبر

وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿72﴾

سوره توبه

خداوند به مردان و زنان با ایمان باغهایی وعده داده است که از زیر [درختان] آن نهرها جاری است در آن جاودانه خواهند بود و [نیز] سراهایی پاکیزه در بهشتهای جاودان [به آنان وعده داده است] و خشنودی خدا بزرگتر است این است همان کامیابی بزرگ (72)

۶) رضا: آخرین مرز حضور

يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾ ای نفس مطمئنه (27)
ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ﴿٢٨﴾ خشنود و خداپسند به سوی پروردگارت بازگرد (28)

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ﴿٢٩﴾ و در میان بندگان من درآی (29)
وَادْخُلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾ و در بهشت من داخل شو (30)

سوره فجر

مراد از نفس یعنی جان آدمی

آثار رضا

(۱) موفقیت در وظایف

سوره مریم

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥٤﴾

و در این کتاب از اسماعیل یاد کن زیرا که او درستوعده و فرستادهای پیامبر بود (54)

سوره صافات

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾

و وقتی با او به جایگاه سعی رسید گفت ای پسرک من من در خواب [چنین] می بینم که تو را سر مبرم پس بین چه به نظرت مآید گفت ای پدر من آنچه را ماموری بکن ان شاء الله مرا از شکیبایان خواهی یافت (102)

سوره مریم

وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾

و خاندان خود را به نماز و زکات فرمان می داد و همواره نزد پروردگارش پسندیده [رفتار] بود (55)

(۲) پیوند شکر و رضا

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَاهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿۷﴾

اگر کفر ورزید خدا از شما سخت بی نیاز است و برای بندگان کفران را خوش نمی دارد و اگر سپاس دارید آن را برای شما می پسندد و هیچ بردارندهای بار [گناه] دیگری را بر نمی دارد آنگاه بازگشت شما به سوی پروردگارتان است و شما را به آنچه می کردید خبر خواهد داد که او به راز دلها داناست (7) سوره زمر

(۳) آرامش و ثبات

وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيْتًا مِّنْ أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ ﴿۲۶۵﴾

سوره بقره

و مثل (صدقات) کسانی که اموال خویش را برای طلب خشنودی خدا و استواری روحشان انفاق می کنند، همچون مثل باغی است که بر فراز پشتهای قرار دارد

از تناقضهای دل پشتم شکست
دست خود را از سر من برم دار
بر سرم جانا بیا بگذار دست
بیقرارم بیقرارم بیقرار

(۴) رضا و مقام شفاعت

يَوْمَئِذٍ لَّا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ﴿109﴾

در آن روز شفاعت [به کسی] سود نبخشد مگر کسی را که [خدای] رحمان اجازه دهد و سخنش او را پسند آید (109)

سوره طه

(۵) رضا راهکار گریز از بدیها

فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ

عَظِيمٍ ﴿174﴾

پس با نعمت و بخششی از جانب خدا [از میدان نبرد] بازگشتند در حالی که هیچ آسیبی به آنان نرسیده بود و همچنان خشنودی خدا را پیروی کردند و خداوند دارای بخششی عظیم است (174)

سوره آل عمران

۶) رضا و هدایت خاصه

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى ﴿50﴾

گفت پروردگار ما کسی است که هر چیزی را خلقتی که درخور اوست داده سپس آن را هدایت فرموده است (50)

سوره طه

- هدایت عامه و هدایت خاصه

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿69﴾

و کسانی که در راه ما کوشیده اند به یقین راههای خود را بر آنان می نمایم و در حقیقت خدا با نیکوکاران است (69)

سوره عنکبوت

يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿16﴾

خدا به برکت آن کسانی که از خشنودی او پیروی کنند به وسیله آن [کتاب] به راههای سلامت رهنمون می کند و به توفیق خویش آنان را از تاریکیها به سوی روشنایی بیرون می برد و به راهی راست هدایتشان می کند (16) سوره مائده

جمع بندی

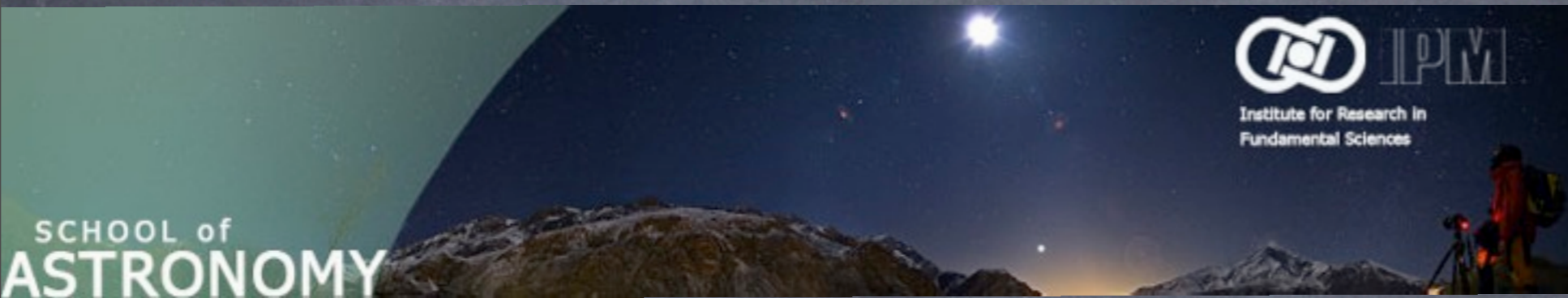
- رضا در لغت به معنای ؛خشنودی و خرسندی ؛ است.

رضا در پرتو آیات

- (۱) رضا : بهای جان و مال
- (۲) رضا فراتر از بهشت
- (۳) رضا: امان از سقوط
- (۴) رضا: آن سوی فضل و رحمت
- (۵) رضا: مقام اکبر
- (۶) رضا: آخرین مرز حضور

آثار رضا

- (۱) موفقیت در وظایف
- (۲) پیوند شکر و رضا
- (۳) آرامش و ثبات
- (۴) رضا و مقام شفاعت
- (۵) رضا راهکار گریز از بدیها
- (۶) رضا و هدایت خاصه

التماس دعا